

Ook online treft slachtoffer geen blaam

Marijke Naezer

We hebben de afgelopen decennia veel geleerd over seksueel geweld, bijvoorbeeld dat het nooit de schuld van het slachtoffer is. Helaas worden de geleerde lessen nog niet altijd vertaald naar seksueel geweld dat in een online context wordt gepleegd. Dat blijkt wel uit de negatieve reacties op een vrouw uit Cuijk, die op Facebook werd misleid door 'Cindy'. Hoog tijd om hier verandering in te brengen.

“Als je zo’n kort rokje draagt, dan vraag je er ook om.” Al zijn er ongetwijfeld nog een paar mensen die op deze manier een verkrachting proberen goed te praten, voor de meesten heeft het korte rokje afgedaan als argument voor seksueel geweld. Terecht: niemand vraagt erom aangerand of verkracht te worden. Er is maar één persoon verantwoordelijk voor seksueel geweld en dat is de pleger. Dit inzicht is niet zomaar ontstaan. Jarenlang hebben slachtoffers (/overlevers) van seksueel geweld en hun bondgenoten zich hiervoor ingezet. Zij hebben artikelen geschreven, films gemaakt, gedemonstreerd, gedebatteerd, kortom: hun stem laten horen. Zwaar werk dat letterlijk gepaard ging met bloed, zweet en tranen, niet alleen vanwege schaamte, maar ook door de hatelijke reacties die hen soms ten deel vielen. Dat ze zich hierdoor niet lieten stoppen maakt hen tot helden.

Helaas blijft het werk van deze helden vrijwel onopgemerkt in de discussie over online seksueel geweld. Internet en sociale media bieden ons een rijk palet aan mogelijkheden om ons seksleven vorm en kleur te geven en zowel jongeren als volwassenen maken hier gebruik van. In de meeste gevallen pakt dit prima uit, maar net als in de offline wereld zijn er ook online mensen die grensoverschrijdend gedrag vertonen. En net als in de offline wereld zijn dit niet zelden bekenden, zoals vrienden, familieleden en (ex-)partners. Zij verspreiden bijvoorbeeld een sexy foto of filmpje van iemand, dat in vertrouwen was toegestuurd. Of zij dwingen de ander om seksueel getint materiaal van zichzelf te sturen. Soms doen ze zich voor als iemand anders en misleiden zo de ander om zich bloot te geven- om daar vervolgens misbruik van te maken. Het zijn voor de slachtoffers pijnlijke, soms traumatische ervaringen.

Slachtoffers hoeven echter niet op veel steun te rekenen. In plaats daarvan krijgen zij te horen: “Had dan ook geen foto’s van jezelf gestuurd”, of “Praat dan ook niet met onbekenden”. En dat zijn nog de “subtiele” bewoordingen, die gemakkelijk kunnen worden aangevuld met termen als “dom”, “achterlijk” en, speciaal voor meiden en vrouwen, “sletterig”. De slachtoffers worden verantwoordelijk gehouden voor het geweld dat hen is aangedaan en de plegers gaan vrijuit. Dit blijft niet zonder gevolgen: naast de extra emotionele schade die slachtoffers hierdoor oplopen, durven zij vaak geen hulp meer te zoeken. Bovendien kan de pleger ongestoord verder gaan en meer slachtoffers maken, aangezien niemand hem of haar ter verantwoording roept, druk als we zijn met het beschuldigen van het slachtoffer.

Het is hoog tijd om een wijze, hard bevochten les over offline seksueel geweld ook toe te passen op online seksueel geweld: het is NOOIT de schuld van het slachtoffer.

Marijke Naezer is promovendus Gender and Diversity Studies aan de Radboud Universiteit Nijmegen. Zij onderzoekt hoe jongeren vormgeven aan seksualiteit via sociale media.